1. บทนำ

กระแสการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในยุคปัจจุบันมีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี ข่าวสาร ข้อมูลสารสนเทศ เรียกว่า ยุคโลกาภิวัฒน์ซึ่งนำไปสู่วัฒนธรรมใหม่ที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น (ณัฏฐพันธ เขจรนันทน,2545, หนา 14-16) และทำให้มนุษย์สามารถเชื่อมโยงเข้าถึงกันอย่างรวดเร็วเป็นผลทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งเป็นไปในทางบวกและทางลบ เรียกว่าพฤติกรรมเลียนแบบ หรือพฤติกรรมเอาอย่าง (อำนาจ วัดจินดา, 2550, หน้า 17-23) ไม่เว้นแม้แต่พระสงฆ์ที่สามารถรับเอาพฤติกรรมต่าง ๆ มาใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และบางครั้งเกิดปัญหาทางสังคมจนสร้างความเสียหายต่อพระพุทธศาสนาโดยรวม ซึ่งหากสถาบันทางพระพุทธศาสนาไม่ดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ไม่ดี ก็จะนำไปสู่ความเสื่อมศรัทธาของชาวพุทธในประเทศไทย ปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพระภิกษุสามเณร ได้แก่ 1. ปัญหาส่วนบุคคลของพระภิกษุและสามเณรขาดการศึกษาเล่าเรียนตามพระธรรมวินัย มุ่งหวังลาภสักการะเกินไป ตีความหลักการและแนวปฏิบัติในพระพุทธศาสนาแตกต่างกัน 2. ปัญหาจากองค์กรและระบบการทำงาน ขาดการกำหนดเป้าหมายในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่ชัดเจน 3. ปัญหาจากภายนอกองค์กร ขาดการสนับสนุนงบประมาณ ขาดความร่วมมือขององค์กรชาวพุทธทั้งในและต่างประเทศเป็นต้น จึงมีข้อเสนอแนะ 3 ระดับ ได้แก่ 1) ระดับพระภิกษุสามเณร ควรศึกษาเผยแผ่พุทธธรรมและปฏิบัติตามหลักพุทธศาสนาอย่างแท้จริง ส่งเสริมการฝึกสมาธิ การเจริญวิปัสสนากัมมัฏฐาน ส่งเสริมการให้ความรู้หลักธรรมเพื่อใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันจัดการทรัพยากรพัฒนาและฟื้นฟูชนบท 2) ระดับจังหวัด ควรมีสำนักงานเจ้าคณะจังหวัดถาวรไม่ควรย้ายตามเจ้าคณะจังหวัด เพื่อให้กิจกรรมและกระบวนการเผยแผ่พระพุทธศาสนามีความต่อเนื่อง และ 3) ระดับนโยบาย ควรกำหนดบทบาทของคณะสงฆ์และสามเณรแต่ละลำดับให้ชัดเจน มอบหมายงานที่สอดคล้องกับพระธรรมวินัยและกิจการคณะสงฆ์ตามกฎหมาย ที่สำคัญควรฟื้นฟูพระพุทธศาสนาและปฏิรูปคณะสงฆ์ให้มีเอกภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2547, หน้า 1) นอกจากนี้ ทางด้านสุขภาพยังพบปัญหาอีกมากมาย โดยเฉพาะป่วยเป็นโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ได้แก่ โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจขาดเลือดและภาวะไขมันในเลือดสูง ซึ่งสาเหตุสำคัญส่วนหนึ่งมาจากอาหารที่ใส่บาตรทำบุญของประชาชน ที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจ และตระหนักถึงผลเสียต่อการเจ็บป่วยของพระสงฆ์ นอกจากนี้พระสงฆ์ยังมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อสิ่งที่เป็นสาเหตุของการเกิดโรค เช่น การสูบบุหรี่ ดื่มกาแฟ ดื่มเครื่องดื่มชูกำลัง และขาดการออกกำลังกายที่เหมาะสมเป็นต้น

ผู้วิจัยเห็นว่า ปัญหาเหล่านี้หากไม่ดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด ย่อมเป็นผลเสียหายทั้งระดับบุคคล ระดับองค์กร ระดับสถาบันทางพระพุทธศาสนา รวมไปถึงความเชื่อมั่น เชื่อใจต่อพระสงฆ์ในฐานะผู้นำทางจิตวิญญาณนำพระธรรมไปเผยแผ่สู่คนทั่วไป แต่บางองค์กรยังก็ติดในปัญหาหลายประการในรูปของกระบวนวิธีการ เช่น การฝึกอบรม การศึกษา และพัฒนาไม่ตอบสนองกลยุทธ์ขององค์การ ด้านการฝึกอบรม เช่น หัวข้อ เนื้อหา เทคนิค วิธีการ ช่วงเวลา